

S₁

POHJATUTKIMUKSET.

H. Lilius.

Heinäkuu 1961.

Piir. sign: 23.5/1.42
23.6/12.20.27
23.8/33

A. Vesiportin Bastioni:

1. Bastionin luoteissiiven kolmannen ja neljännen kasematin välisen tukipilarin eteen, bastionin pihan puolelle tehtiin koekuoppa, jonka suuruus oli n. 135 x 210 cm. Koekuopan syvyys oli n. 170 cm. Kaivettu maa oli selvästi kerrostunutta. Päälimmäisenä oli n. 20 cm paksuinen multa- ja sorakerros. Tämän alla oli n. 20-35 cm rakennussoraa. Rakennussora koostui laastista, tiilenpalasista ja liuskekivistä. Laasti oli lujaa, verraten karkeaa, väriltään siniharmaata ja se sisälsi jonkin verran tiilimurskaa. Rakennussoran alapuolella n. 15 cm paksuinen kerros multaa ja kiviä. Mullan alla oli 15-25 cm hiesua, joka paikoitellen sisälsi tiilejä (13,5 x 6,5 cm). Kahden viimeksi mainitun kerrostuman välillä oli paikoitellen yllä ilmenneen laastin kaltaista laastia. Hiesun alapuolella oli mullansekaista rakennussoraa. N. 135 cm maantason alapuolella oli harmaakivi-kerros, jonka ylä- ja alapuolella oli laastia. Harmaakiven alapuolelta paljastuivat bastionin paalurakenteet. Alin laasti erosi laadultaan kahdesta yllämainitusta laastista. Se oli ruskeankeltaista ja siinä oli erittäin vähän Laasti on joutunut tekemisiin veden kanssa, joten kalkki siitä on valunut pois.

Vesiportin bastioni:

1. Bastionin luoteissiiven kolmannen ja neljännen kasematin välisen tukipilarin eteen, bastionin pihan puolelle tehtiin koekuoppa, jonka suuruus oli n. 13,5 x 210 cm. Koekuopan syvyys oli n. 170 cm. Kaivettu maa oli selvästi kerrostunut. Päällimmäisenä oli n. 20 cm paksuinen hiekka- ja multakerros. Tämän alla oli rakennussoraa n. 20 - 35 cm verran. Rakennussora koostui lujasta, verraten karkeasta siniharmaasta laastista, jossa lisäksi oli jonkin verran tiilimurskaa, tiilenpalasista ja liuskekivistä. Rakennussoran alapuolella oli n. 15 cm multaa ja kiviä, sen jälkeen paikotellen yllä mainitun kaltaista laastia ja sitten hiesua, jossa oli tiiliä. Hiesukerroksen paksuus oli n. 15 - 25 cm. Hiesun alla oli mullansekaista rakennussoraa. N. 135 maatason alapuolella oli hermaakivikerros, jonka ylä- ja alapuolella oli laastia. Tämän jälkeen paljastuivat paalurakenteet, jotka tässä olivat vinoristikon muotoiset ~~X~~. Alin laastikerros erosi laadultaan ylemmistä. Se oli ruskeankeltaista ja siinä oli erittäin vähän kalkkia. Laasti oli joutunut tekemisiin veden kanssa, joten kalkki ilmeisesti on vuotanut pois.

Tukipilarin seinän vieressä paljastui n. 75 - 90 cm maatason alapuolella n. 60 leveä ja 40 - 50 cm korkea anturamuuraus. Tämä oli seinään nähden muurausliitteessä (?). Anturamuuri oli tehty pienistä kivistä. Laasti, joka kosteudesta johtuen oli ruskehtavaa, oli hienoa, mutta se sisälsi myös jonkin verran suurempia kiviä (sepeliä). Anturan yläosassa vaikutti siltä, kun laasti olisi samaa kuin I 101:n pohjoisfriisin laasti. Siinä oli myös jonkin verran tiilimurskaa.

Anturamuurin alla kulki paksu, pitkittäin pyöreä parru. Kaivausojen keskivaiheilla sen alla oli kohtisuorasti toinen parru, joka puolestaan oli ristikkomaisen hirsinarinan päällä. Ensiksimainitun hirren alla oli paikotellen myös kivimuurausta. Ristikon välit oli täytetty laastilla.

Ristikon (vrt. P-L. kertom. ja mitt. piirr.) hirret olivat yläpinnaltaan palhottuja ja liitos oli tehty upottamalla ylempi hirsi alemman sisään.

2. Bastionin koillissiiven kaakkoisen kasematin ulkopuolella tehtiin koekaivaus, jossa kuopan leveys oli n. 2 x 2 m. Kaivettu maa oli täälläkin kerrostunutta. Päällimmäisenä oli n. 80 cm korkuinen kerros pääasiassa multaa ja pieniä mukulakiviä. Tämän alla oli vain n. 5 cm paksuinen hiesu-kerros, jonka alla alkoi rakennussorakerros. Tämä oli n. 80 cm korkuinen, joten kaivauskuopan syvyys tuli olemaan n. 190 cm. (Alapuolisesta kerrostumasta vrt. P-1.)

Rakennussora koostui pääasiassa ruskeasta hiekasta ja tiilenpalasista

12	x	4,5	cm
11	x	6,5	cm

Pieniä mukulakiviä ja laastia oli jonkin verran. Laasti oli paikoitellen valkeaa ja verraten lujaa. Kosteissa paikoissa se taas oli keltaista ja sisälsi runsaasti tiilimurskaa. Tässä se oli samanlaista kuin edellisessä koekuopassa.

Myös bastionin ulkoseinältä tavattiin anturamuurausta. Tämä oli n. 110-70 cm maatasen alapuolella, sen leveys oli n. 50 ja korkeus n. 65 cm. Antura oli muurausliitteessä bastionin seinään nähden. Anturamuuri oli muurattu suurehkoilla liuske kivillä. Laasti oli täysin murentunut; kalkki oli valunut pois. Laasti on kuitenkin sisältänyt tiilimurskaa, joten se ilmeisesti on samaa kuin yllämainittu koekuopan antura.

Anturan alta paljastui paalutusta. Anturan alapuolella oli kaksi pitkittäistä 25 cm välein sijaitsevaa tiiltä. Nämä halkaisi vinosti muurista ulostyöntävä hirsi. Ulomman pitkittäisen hirren edessä oli kaksi pystyyn asetettua hirsiriviä. Pystyhirsienvälit vaihtelivat 40-70 cm:n. Pystyhirret olivat palhoamattomia, vaaleat hirret palhottuja yläpinnaltaan.

Hirsipaalutuksen selvittämistä varten purettiin antura koekuopan kohdalla.

3. Vesiportin ja pikkuportin välisen kurtiivimuurin oikean siiven eteen tehtiin myös koekuoppa. Maa oli täällä myös kerrostunutta ja kaivauskuopassa oli runsaasti irtonaisia suuria liuskekiviä.

Muurissa oli edellisten kaltainen anturamuuraus. Tämän alla oli pitkittäinen hirsi, joka oli pystyhirsien varassa.